

Porečkih 25 godina na putu zdravlja – stručnjaci, ključni ljudi zajednice i građani povezani za zdravlje

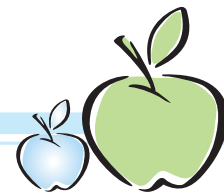
Poreč nakon 25 godina razvoja projekta Zdravi grad Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) s ponosom ističe svoj status *grada zdravlja*. Naš grad istinski opisuju i karakteriziraju brojna obilježja. To je grad bogate povijesne i UNESCO-ove baštine, grad turizma, grad sporta. No, status *grada zdravlja* Poreč najviše razlikuje od svih drugih hrvatskih gradova. Poreč je zahvaljujući projektu Zdravi grad postao zajednica koja sva svoja djelovanja usmjerava brizi za zdravlje i veću kvalitetu života, koja u centar pažnje stavlja svoje stanovnike i njihove potrebe, koja razvija usluge, servise, zaštitne programe koji unapređuju psihičko, fizičko i okolišno zdravlje, a sve to kao vlastite nadstandarde u brizi za sve stanovnike. Stručnjaci, predstavnici vlasti i građani, okupljeni oko projekta Zdravi grad, u Poreču godinama kreiraju viziju grada kao sigurnog, ugodnog i zdravog mjesta za život svojih stanovnika i njegovih posjetitelja. Porečki projekt Zdravi grad infiltrirao se u sve pore grada zagovarajući osobnu i društvenu odgovornost za zdravlje te fokusirajući brigu za ljude kao najveće dostignuće razvoja grada. Zdravi grad vjerojatno je jedini projekt u gradu kojeg su sve ove godine bez zadržke podržali svi stanovnici Poreča, svi sazivi gradskih vlasti i stručnjaci u zajednici, vjerujući da baš ovaj projekt u grad unosi duh zajedništva, partnerstva, suradnje, povezivanja, istinske skrbi za sve ljude, a uvijek u istom zajedničkom cilju – veće kvalitete života i unapređenja zdravlja za sve Porečane. Porečki liječnik prim. mr. sc. Nino Basanić prvi je doveo projekt Zdravi grad SZO u Poreč te postao prvi porečki koordinator ranih devedesetih godina. Nedugo zatim, u prvoj pisanoj ediciji Zdravog grada Poreč, o projektu Zdravi grad napisao je „...*Plovidba na bespuću neizvjesnosti, ali i obećavajućih mogućnosti,*

mogla je početi. Ona traje i obećava.Gradskoj je vladi dana Noina barka zdravlja za XXI. stoljeće. Što će u nju ukrcati i koliko je poduprijeti u Scilama i Haridbama koje mora proći do kraja drugog tisućljeća, ostaje da se vidi.“ Danas, 25 godina kasnije, vidljivo je da je Poreč, razvijajući svoj projekt Zdravi grad, iskoristio obećavajuće mogućnosti ovog svjetskog projekta. Procjene i mjerenja postignuća iz oblasti socijalnog razvoja Poreča, socijalne uključenosti i podrške, razina skrbi za ranjive skupine stanovnika, planiranje za zdravlje u svim segmentima razvoja grada Poreča bilježe iznimne pozitivne pomake u stvaranju uvjeta za zdravlje svih stanovnika grada. Razvijajući projekt Zdravi grad Poreč čitavim putem težilo se stvaranju optimalnih uvjeta za život stanovnika, *gradu po mjeri čovjeka*, izjednačavanju mogućnosti za zdravlje ranjivih grupa stanovnika i umrežavanju svih sektora zajednice u brizi za zdravlje. Projekt Zdravi grad u Poreču je povezao ljudski resurs zajednice u svim aspektima. Sve navedeno istovremeno je jačalo socijalni kapital zajednice u brizi za svakog čovjeka. Razumijevajući i njegujući projekt Zdravi grad, Poreč je postao drugačiji, socijalno osjetljiv grad. U Poreču je ideja i svijest o društvenoj odgovornosti za zdravlje 25 godina u kontinuitetu temeljna ideja voditelja za stvaranje socijalno osjetljive zajednice koja odgovara na potrebe svojih stanovnika te kreira brojne lokalne nadstandarde zaštite zdravlja kao osnovu promišljanja gospodarskog razvoja zajednice. Jer, u konačnici, svaku zajednicu mogu graditi samo zdravi ljudi. U razvijenim, modernim zajednicama, kao što je Poreč, postoji svijest da je ulaganje u ljude imperativ ulaganja u gospodarski razvoj! Zdravi grad Poreč danas ima obilježja malog živućeg eksperimentalnog grada-laboratorija u kojemu je uspješno

testirano kako se akademske spoznaje iz oblasti javnog zdravstva i drugih društveno-humanističkih znanosti te ideja zdravlja za sve mogu uspješno implementirati u život, rad i djelovanje jedne zajednice kao zaštitni čimbenici zdravlja. U Poreču je testirano kako socijalni kapital zajednice, život i djelovanje u gradu koji zagovaraju podršku svakom stanovniku, spremnost zajednice za prioritetna ulaganja u zaštitu zdravlja vlastitih stanovnika utječe na način života i razvoj grada u cijelosti.

Što to Poreč ima zahvaljujući projektu Zdravi grad?

U Poreču zahvaljujući projektu Zdravi grad već godinama postoji društvena svijest, osjetljivost i odgovornost za stvaranje lokalnih uvjeta za zdravlje. Isto tako, postoji kontinuirani konsenzus stručnjaka, predstavnika gradskih vlasti i stanovnika Poreča u prioritetnim područjima djelovanja i planiranja za zdravlje. Poreč je zato izgradio iznimnu razinu lokalnih nadstandarda u vidu gradskih programa podrške, usluga i servisa u zajednici te nadstandarde uređenja prostora koji daleko premašuju državne standarde u stvaranju uvjeta za zdravlje svih stanovnika. Poreč je već godinama, a i danas, grad s pozitivnim prirodnim prirastom, uređeno mjesto za život u kojemu kvaliteta života, usluga i lokalne podrške svim skupinama stanovnika uvelike premašuje državne standarde. Upravo zato, danas s ponosom tvrdimo da stanovnici Poreča imaju definitivno bolje uvjete za zdrave životne izbore, zdrav život i zdravlje od mnogih drugih stanovnika u gradovima RH te u odnosu na zaštitu koju nude državni sustavi. Projekt Zdravi grad u Poreču je uplivao u sve resore grada, baš onako kako ga zagovara SZO. Zaštitni programi Poreča u brizi za zdravlje, koordinirani

od lokalnog projektnog ureda Zdravi grad, pokrivaju široku lepezu aktivnosti, usluga, projekata, programa koji daju Porečanima veće mogućnosti za zdrav život i zdravlje. Ti su lokalni programi usmjereni na promociju zdravlja i zdravih životnih izbora (promocija zdrave prehrane, kretanja, zaštita mentalnog zdravlja, organizacija slobodnog vremena), realizaciju lokalno osmišljenih preventivnih programa te podršku preventivnim programima u sustavima (edukacija iz oblasti očuvanja zdravlja, podizanje razine zdravstvene pismenosti i osobne odgovornosti za zdravlje, razumijevanje važnosti preventivnih pregleda, uvođenje preventivnih pregleda na teret Grada, generacijski lokalni preventivni programi u školama usmjereni socio-emocionalnom učenju, unapređenju komunikacijskih vještina i nenasilnom rješavanju sukoba te prevenciji ovisnosti u odnosu na djecu i mlade); kreiranje snažnog lokalnog socijalnog programa za izjednačavanje mogućnosti i zaštitu zdravlja (gradsko psihološko savjetovalište za djecu, mlade i obitelj, sufinanciranje privatnih i gradskih vrtića za obuhvat sve djece predškolskim odgojem, financiranje produženih boravaka u svim školama, vlastiti gradski Dom za starije te izvaninstitucionalni programi za zdravo aktivno starenje, lokalni gradski programi za prihvat i liječenje ovisnika o alkoholu i drogama, izvaninstitucionalni zaštitni

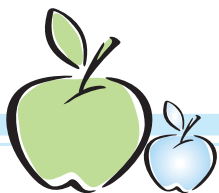

programi za osobe s invaliditetom, gradski socijalni program s čitavim nizom socijalnih pomoći ranjivim skupinama – plaćanje dopunskog zdravstvenog osiguranja svim umirovljenicima Poreča, sufinanciranje stanovanja socijalno ugroženima, pomoći jednoroditeljskim obiteljima, opremanje djece iz socijalno ugroženih obitelji za školu, financiranje toplih obroka te brojni drugi), kao i stvaranje okolišnih uvjeta za zdrav život i zdravlje (šetnice, zelene zone, staze zdravlja, biciklističke staze, plaže, parkovi, dječja igrališta, univerzalni dizajn prostora i prilagodbe za ranjive skupine -plaža, šetnica, zgrada), programi za zdrav suživot ljudi i životinja u zajednici te kontrola širenja biljnih alergeni invazivnih vrsta.

Specifičnost porečkog projekta Zdravi grad

Razvijajući vlastiti projekt Zdravi grad na ovom respektabilnom putu, Poreč je paralelno zagovarao brigu o okolišu i okolišnim čimbenicima zdravlja, fizičkom i mentalnom zdravlju svojih stanovnika. Projekt Zdravi grad SZO je tako dao stručnjacima širok okvir za istraživanje potreba, ali i za sveobuhvatno djelovanje i razumijevanje složenosti čimbenika (životnih okolnosti, uvjeta i mogućnosti, okoliša) koji utječu na zdravlje. Ipak, projekt Poreč - zdravi grad iznjedrio je jednu specifičnost u odnosu na druge Zdrave grad RH i EU . Prvi je i jedini projekt, među Zdravim gradovima RH i šire, koji je prateći život, rad, rast i razvoj svoje zajednice, u centar svog djelovanja ugradio skrb o *mentalnom zdravlju svih stanovnika Poreča*. Stručnjaci Poreča zagovarali su podršku mentalnom zdravlju istražujući lokalne potrebe, osluškajući građane, prateći oscilacije u dinamici života stanovnika Poreča zimi i ljeti tijekom turističke sezone, prateći europske i svjetske trendove, miješanje domicilnog stanovništva sa stranim posjetiteljima zbog razvoja turizma, prateći prezauletost roditelja ljeti i *preveliku slobodu* njihove djece, vodeći računa o prijenosu europskih trendova vezanih uz konzumiranje sredstava ovisnosti, nasilje i slično. Činjenica da Istra i Poreč zbog povijesnog razvoja i teritorijalne povezanosti s Europom godinama žive dinamičan europski način i stil života, odvela je stručnjake Poreča na put zaštite mentalnog zdravlja. Pokazalo se

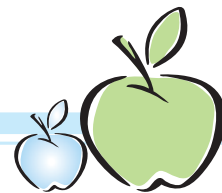

da je to jedinstven, izazovan i za Poreč dobro odabran put. Dapače, danas je vidljivo i moguće dokazati da su porečki timovi u svojim promišljanjima, procjenama i planovima za zdravlje bili vizionari i preteče aktualnih procjena SZO o problemima mentalnog zdravlja stanovnika zapadnog svijeta. Poreč je tako kroz projekt Zdravi grad razvijao vlastiti put zaštite mentalnog zdravlja te osmislio vlastiti odgovor i zaštitu na najveći izazov 21. stoljeća, a to je potreba zaštite mentalnog zdravlja. U vremenu u kojemu teškoće mentalnog zdravlja postaju najveći rizik za zdravlje populacije zapadno europskih zemalja pa i RH, Poreč svojim uhodanim lokalnim programom psihološkog savjetovališta, koje razvija 25 godina, spremno dočekuje izazov. U Poreču je gradsko psihološko savjetovalište Zdravog grada dio šireg socijalnog

programa i programa za zdravlje Grada Poreča. Savjetovalište je usmjereno svim građanima, stručno ekipirano i dostupno u mjestu stanovanja. U savjetovalištu svi stanovnici Poreča i šireg područja mogu dobiti stručnu pomoć i podršku psihologa-psihoterapeuta te po potrebi drugih pomagačkih struka, rješavati vlastite i/ili obiteljske razvojne, životne, radne, zdravstvene i druge poteškoće. Potpuno otvorenim savjetovalištem u gradu za sve dobne skupine stanovnika Poreča, koje financira Grad Poreč, sa zaposlenim psiholozima-psihoterapeutima različitih psihoterapijskih edukacija, Poreč osigurava zaštitu i unapređuje mentalno zdravlje svojih stanovnika na ranoj razini rizika, kada pojedinac/ obitelj tek prepozna teškoću, onda kada je pojedinca i obitelj najvažnije zaštititi kako poteškoća ne bi prešla u ozbiljnu psihopatologiju. U savjetovalištu

se osigurava prihvata djece, mladih, odraslih, starijih, osoba s invaliditetom, bolesnih, mladih roditelja u procesu osnaživanja za roditeljstvo, mladih parova i trudnica u pripremi za prihvata djeteta, osoba koje prolaze gubitke i tugovanja, imaju bolesne članove obitelji i slično. Savjetovalište Zdravog grada educiralo je svoj tim i za pružanje kriznih psiholoških intervencija za slučaj nesreća i traumatskih događanja u zajednici manjih ili većih razmjera. Tako već pruža usluge žrtvama oružanih pljački, kada i ako se dogode u vrijeme turističke sezone, kada je Poreč meka kriminalnog miljea zbog kolanja značajne količine novca. Štoviše, porečko gradsko psihološko savjetovalište postalo je ozbiljan, stručan i pouzdan partner psihijatrijskih odjela OB Pula i KBC Rijeka pa često u suradnji s psihijatrima rješava teškoće svojih stanovnika te time rasterećuje

prekapacitiran zdravstveni sustav. Danas je Poreč među rijetkim gradovima RH koji vlastitim stručnim resursima spremno odgovara na najveći izazov za zdravlje 21. stoljeća te osigurava lokalnu podršku i tretmane za vlastite stanovnike s različitim mentalnim teškoćama. Dugogodišnji razvoj programa savjetovišta pokazao se u zajednici jednim od najopravdanijih programa za sve stanovnike Poreča, ekonomičan, efikasan i dostupan. U savjetovištu su brojne obitelji ili njihovi članovi *sačuvani* od razvoja ozbiljnije psihopatologije te od životnih, radnih i obiteljskih stresova, dobno razvojnih i razvojno egzistencijalnih teškoća i kriza te osnaženi za daljnji život i rad. Program je u Poreču u potpunosti *razbio* tabue i stigmu vezane uz teškoće mentalnog zdravlja. Stanovnici Poreča danas znaju da teškoće mentalnog zdravlja, uslijed različitih čimbenika, imaju visoku pojavnost te da su privilegirani što ih u svojoj zajednici mogu rješavati. Doći u Savjetovište Zdravi grad, biti u tretmanu podrške uz psihologa za Porečane je postalo jednako kao otići liječniku ili stomatologu. Program Savjetovišta danas je sigurno jedan od onih programa porečkog projekta Zdravi grad kojeg u Poreču više ne bi bilo moguće zaobići ili ne održati kao lokalni nadstandard koji odgovara na potrebe Porečana i njihovih obitelji! Danas znamo i možemo dokazivati da je Poreč, razvijajući svoj projekt Zdravi grad, iskoristio obećavajuće mogućnosti ovog projekta SZO. Porečki projekt Zdravi grad povezao je više od svih projekata u zajednici volju, znanja, kapacitete, motivaciju, entuzijizam stanovnika, stručnjaka i ključnih ljudi zajednice oslanjajući se na misao vodilju SZO vezanu uz zdrave gradove - *zdravlje za sve za 21. stoljeće*. Razumijevajući, prihvaćajući i njegujući projekt Zdravi grad, naš je grad Poreč postao drugačiji, bolji, razvijeniji grad, koji je jednako privlačan za život svojim stanovnicima i svim posjetiteljima.

Nataša Basanić Čuš

nacionalna koordinatorica HMZG i koordinatorica Zdravog grada Poreč
fond-zdravi-grad@pu.t-com.hr

Osobe koje su posebno obilježile projekt Zdravi grad Poreč u prvih 25 godina razvoja

Važne osobe u razvoju projekta Zdravi grad Poreč bili su svi bivši gradonačelnici Grada Poreča-Parenzo od 1993. godine do danas koji su omogućili da Poreč pristupi pokretu zdravih gradova te da ga lokalni stručnjaci razvijaju do danas. Time su pokazali dovoljno političke mudrosti, osjećaja i spremnosti za ovaj perspektivan projekt za zdravlje koji dugoročno značajno utječe na kvalitetu života svih stanovnika zajednice. Isto tako, pokazali su i vjeru u profesionalce koji su projekt zagovarali i svih 25 godina u gradu vodili. Projekt Zdravi grad Poreč jednako su tako omogućili i obilježili svi volonteri, građani, stručnjaci koji su se kroz godine uključivali u porečki projekt za zdravlje te oni koji su i danas dio projekta Zdravi grad Poreč. Projekt su posebno obilježili i ljudi koji su ga inicirali, razvijali, podupirali te kroz godine vodili putem na kojemu je danas. *Prim. mr. sc. Nino Basanić, dr. med.*, kasnih osamdesetih prvi je u naš grad donio planetarnu ideju zdravlja i zdravih gradova SZO. Tada liječnik u ambulanti obiteljske medicine, specijalist opće medicine i sportski liječnik, s iskrenim štamparovskim opredjeljenjem za socijalnu medicinu, godinama predavač i suradnik katedre socijalne medicine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i suradnik Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kao svestrani liječnik, humanist i nepobjedivi vizionar prvi je prepoznao, prihvatio i zagovarao ideju zdravih gradova SZO u koju je istinski vjerovao i donio ju u svoj grad. Inspirativno je ideju prenosio lokalnim timovima zagovarajući ideju zdravlja za sve stanovnike Poreča. Zanesenom i iskrenom vjerom u zdrave gradove osvojio je širi porečki tim i od tada je sve krenulo. *Marino Sedmak*, 1993. pročelnik resornog odjela za društvene djelatnosti Grada Poreča sa svojim je suradnicama Sonjom Vojinović i Anđelkom Prekalj radio na operativnoj organizaciji formalnih i sadržajnih uvjeta za pristupanje projektu Zdravih gradova SZO i na osnivanju gradske ustanove koja će razvijati projekt Zdravi grad za Poreč. Sa svojim timom upravo je 1993. godine stvorio uvjete za početak formalnog rada organizacije Zdravi grad Poreč. Učitelj po profesiji, pedantan, odgovoran i temeljit, osjećajan i predan, kao svaki pravi učitelj svesrdno je i dalekovidno prigrio i podržao ideju zdravih gradova te stvorio formalne uvjete i infrastrukturu za profesionalni razvoj projekta Zdravi grad Poreč.

Vesna Medvedec, novinarka koja je otvorila iskrenu i profesionalnu komunikaciju sa stručnim timovima Zdravog grada te pokazala stručni senzibilitet i interes za teme vezane uz zdravlje. Iskazala je iznimnu spremnost za predstavljanje stručnih tema, objektivno i odgovorno prenošenje informacija javnosti te otvorila putove kojima je tim Zdravog grada predstavljao javnosti ovaj svjetski projekt, ali i put poučavanja građana o važnim temama zaštite vlastitog mentalnog i tjelesnog zdravlja. Otvorila je i utabala put otvorene, stručne i predane komunikacije stručnih timova Zdravog grada Poreča sa predstavnicima medija. *Nataša Basanić Čuš*, psihologinja-psihoterapeutkinja, koordinatorica Zdravog grada Poreč od 1998. do danas i voditeljica psihološkog savjetovišta Zdravog grada. U kontinuitetu, dvadeset godina zagovara ideju SZO zdravlja za sve u zajednici i provodi je u život grada. Zagovara stalni profesionalni razvoj projekta Zdravi grad i profesionalizaciju njegova tima. Godinama radi s predstavnicima gradske vlasti te afirmira uključivanje projekta Zdravi grad i ideje zdravlja u sva resorna područja djelovanja gradske vlasti i gradske uprave. Zagovara s predstavnicima grada uključivanje ideje zdravlja u sva lokalna planiranja, u sve strateške dokumente i razvojne planove grada. Afirmira pristup lokalnog planiranja za zdravlje kao osnove općeg gospodarskog razvoja grada. Kao pomagač po zvanju posebno se, u svim godinama vođenja projekta, zalaže za afirmaciju zaštite mentalnog zdravlja u zajednici te za razvoj programa i usluga za podršku mentalnom zdravlju svim stanovnicima Poreča. *Prof. dr. sc. Selma Šogorić i prof. dr. sc. Slobodan Lang*, liječnici, tvorcii Nacionalne mreže zdravih gradova, stručni autoriteti, a istovremeno pristupačni, jednostavni ljudi koji su spremno prenosili svoja javnozdravstvena znanja, vodili, hrabрили, usmjeravali, poticali porečke timove u razvoju projekta Zdravi grad. Poticali povezivanje i suradnju gradova koji su prihvatili ideju zdravih gradova na razini RH i međunarodne zajednice. Iako akademski stručnjaci, spremno su učili o životu zajednice zajedno s nama radeći požrtvovno na terenu, na našim lokalitetima, s našim timovima, našim političarima i našim stanovnicima. Stručnjaci, ali prije svega ljudi koje je vodila ideja širenja općeg dobra. Učitelji koji su nas naučili da je najvažnije zdravlje u svakoj zajednici planirati iz baze, iz nje same, oslušujući bilo svojih stanovnika.